

inum og so við »Novus«, id vit fóru til Íslands við. Vit hövdu jú lítið vunnid á okkara Íslandsferð, og hövdu tí ikki væl ráð til at ferðast á teim bestu plássunum. Vit spurdí á teim triðja pláss, men har var einki, og nógv var skipið lastað, so ikki var hugsandi um at fáa eitt skýlið í lastina. Vit talaðu so við stýrimannin um hetta og sögu okkara sögu. Táið hann hoyrði, hvussu okkum hevði gingist, segði hann, at vit skuldi nokk fáa tað gott og billigt. Vit arbeiddu um dagin og svóu í frálíkari song um náttina. Kostin spardu teir ikki, bæði nógv og gott at eta, og vatn var hann-lýst, vit máttu bert drekka gott gott-ol. Ferðin kostaði okkum einki um fjórðin.

Hetta var væl gjørt móti okkum, halda tygum ikki tað?

— Tað munu yvaleynt all halda. Harnuligt bert at útróðurin eydn-aðist so illa.

Ein bók um Føroyar sum frístát t. e. republik.

„Landaskipan og figgarlig viðarskifti í frístáttinum Føroyar“ eitur, í ikki rættuliga fáum og spökum orðum, bókin, sum felagið Mótí Loysing hevur sent út.

Bókin er væl verd at lesa, um ikki fyrí annað, so fyrí at sýggja hvussu politiskir outsiders kunnu byggja upp lond og ríkir á pappírnum uttan, (eins og vit aðrir av gomlum síðum og lívins illu royndum bundnu flokksangarar) at hugsa um, hvat vegna menniskjans ófull-komuleika í royndum letur seg gera.

Hetta er tó ikki einasta virði, henda litta bók hevur; hon inniheldur eisini ávarp til fyriskipanir, sum í roynd og veru hövdu verið munnnaettini til bata og signing, um tær vóru settar í gildi. Sum nú t. d. tað, at hitt almanna (landið) tekur allan handil, ella so at kalla allan handil undir sína bein-vegis umsjón. — Tað er eyð-sæð, at landið í framhald av hesum eisini má taka framleið-sluna til lands og sjóvs t. e. alla stórdrift undir seg. — Heri eru loysingarmenninir samdir við okkum javnaðarmenn, og heri eru vit altíð tilreiðar at veita teimum samstarv. At teir ikki halda tollir vera nakað rættvíst skattagrundarlag, men bert taka teir við sum nakað bráðfengis, kann bert gleða javnaðarmenn.

Eitt dómí um, at eisini loys-ingarmenn kunnu hugsa vitis-liga um figggjarmál, er, at teir ikki leggja stóran dent uppá, at fáa gamlar peningaskuldir afturgoldnar frá Danmark. Hesum er so mikið meiri at gáa, sum teir opinberliga við-ganga at vilja slíta sambandið við Danmark með alla.

Tey prógv, sum hövundur bókarinnar forir fram fyrí tí, at tað ikki er strevnari og tvørligari hjá einum lítlum landi at halda seg mentunnar-liga, eru ikki bert veik; men tey eru meir ella minni virðis-leys. Pástandurin um at „hvørt má vera eftir øðrum hjá einum minni landi og einum stórri“, verður ikki prógvaður av teim tólum, sum aftaná fylgja, tí eitt tilfelli beinvegis samburðarrok-nustykki sveimar høgt omanfyri

allar teir mongu trupultleikar, sum valdast av óveðri, regloysi, streymaförum, strálabygging og tilfikum. Ikki um at tala, tá talan skal vera um vanliga sið-menning og mentan við hjálpin av bókaestri. Longu eitt land sum Danmark, sum tó hevur 150 ferðir so mong fólk sum Føroyar, kennir sáran sviðan av at vera eitt lítið land, tá umræður at fáa út bókur um særfróðslig evni, ella tá tað ræður um, at halda gangandi snotulig og prýðuligtímarit har-fjögnum almenningin kann ogna sær tann fjolbroytta kunn-leika, sum tørvast hjá mentað-ari fjóð.

Væl er tað rætt, at hin ein-staki kann ogna sær eins holla og eins virðisfulla andsentun í einum lítum, sum í einum stórum landi, ja enn betur; men hitt almenna mentunnar-virðisfólksins, sum tó ikki er virðisleyt í nútímans starvsama og kappingarsama vinnulívi verður ikki zins lætt at koma til í einum minni, sum í einum stórri landi.

Tær ætíðningar, id gjordar vera at okkara mentunnarloysi í Føroyum t. d. viðvíkjandi statistik og tilfikum, eru líka so sjálvsagdar og ofta endurnýggj-aðar (tó ikki óvofa) sum fram-foranin av tí sannleika, at mannahugsannin her á landi nú er broytt somikið, at fólk ikki longur flýgur av vitinum, um talað verður um separa-tismu og skilnaðarpolitik.

Um uppskotið til landaskip-anina skulu vit ikki siga mikið: tað ber ikki nógv frá tí, sum sjálvstýrismenn áður hava flutt fram, tó mugu vit halda tað vera óhent, at hava tveir landsfarmenn í republikini — tað gongur ofta illa hjá einum at koma ásamt við seg sjálván; tað verður verri tá tveir eru.

Hitt id gongur harðast ímóti allari nútíðarhugsan er kanska tað, at læknirir ongur aðrar innilugur skulu hava enn fasta lón.

Læknastarvið nú á dogum er vorðið eitt særforðingarstarv, sum fyrí ein stóran part hongur saman við persónligan dugna-skap.

Tá nú loysingarmenn vilja meina hinum persónliga dugnaskapinum at vinna lón við sítt persónliga ar-beið, ganga teir longur, enn javnaðarmenn kunnu fylgja við, og vit halda tað vera óvlangt vaðið. Væl kann tað vera, at lækniririr vegna teirra særfróðis-dugnað hava óvóngv at siga í mannafelaginum; men teir hava tó ikki meira at siga enn fólkíð við sínum átrúnað á doktara-hjálpiná lata teir fáa; og skal tað meinast læknum at vinna lón við persónligt arbeið, verður tað órættigt at loyva øðrum t. d. verkfróðingum tað sama.

At »Mótí loysing« vil leggja hovuðsræðið í loyngið, hina fólkavaldu samkomuna í Føroyum, í øllum málum, sum Føroyingar einsamallir kunnu gera av, er beint, og teir vilja

heri eiga studning hjá øllum frælsihugadum monnum, bæði í Danmark og Føroyum; men tá felagið heldur tað forá á mál alvegis og bráðliga at slíta øll sambond við eitt land, sum vit hava haft samstarv við í 400 ár, so roknar tað ikki við menniskjunum, sum hon er og verður.

At geva okkum inn á upp-skotið til figgarløg, sum bókin endar við, skulu vit lata vera við. Tað man neyvan vera so væl umhugað enn, at tað toir atfinningar, og tað er ivaleyst somikið langt frá at koma til royndar, at atfinningarnar tola at biða eina stund.

Felagið »Mótí loysing« er okk-um mótsætt í tí, at tað miða ímóti skilnaði við ríkisheildina meðan við miða ímóti frælsu samstarvi og so miklum sjálv-ræði, sum hóskaði er fyrí fólksins besta.

Tá vit hava umtalað bókina so útførliga, er tað júst ikki fyrí at sýna loysingarmonnum samhuga; men fyrí at geva gatur eftir øllum figgarligum og vinnilívsrøslum, sum fram koma í fólkí okkara.

Fjølhnir.

Mantchuriet.

Kinas moderne Udvikling begyndte nøjagtigt i 1906, da den døende Enke-kejserinde udstedte sit Frihedsedikt. Den Dag blev Udviklingsens Ur i »Ri-get i Midten« pludselig stillet Aar-hundreder frem, og Viserne over-sprang hele den Periode i Europas Historie, der er forløbet siden Middel-aldren. Men en Følge af Friheds-ediktet var ogsaa Dørene aabne til Mandchuriet. Millioner af smaa ki-nesiske Bønder begyndte at Indvan-dre. I 1906 var der i Mandchuriet 6 Millioner Mennesker, 1. Juli 1929 vil der sandsynligvis være 32 Millio-ner. Men Aabningen af Mandchuriet hidlokkede ogsaa Mængder af frem-medte Indvandrere og økonomiske Ud-byttre, fra de Søder, østfra Japanerne og vestfra Russerne.

Japan, der er Verdens yngste Indu-striland, mangler Raajern og har kun lidt Petroleum. Begge disse Ting søgte Japanerne i Mandchuriet. Men af endnu større Vigtighed for dem er de mandchuriske Landbrugspro-dukter. Landet producerer Bønner i et uhyre Omfang. Og uden de mandchuriske Bønner og Hvede maa hele den stort anlagte japanske Verdens-magtspolitik bryde sammen. Derfor er Mandchuriet ganske simpelt det moderne Japans største Problem.

Endnu vover Japanerne ikke at an-nektere Mandchuriet. Men det ny Ki-na's Udvikling kan en Dag i en ikke alt for fjærr Fremtid friste eller tvinge dem dertil. Da har vi Verdenskonflikten. Den vil blive endnu alvorligere, end da Japan i 1919 an-nekterede Korea. Denne Gang vil Verden ikke se med saa rolige Følel-ser paa Japanernes Stor-Annektion som i 1910, thi næsten alle de store Magter har Interesse i, at Mandchu-riet forbliver aabent og ikke monopoli-seret af et enkelt Land. Navnlig naar dette Land er Japan, hvis Me-toder i saa Henseende er berygtet.

Og Rusland? Billedet i Mandchu-riet er et ganske lignende som ved Udbrudet af den russisk-japanske Krig i 1904. Kun er Rollerne om-byttet. Dengang var Japan opreka-meret i den amerikanske og engelske Presse som Forsvarer af Menneske-rettelighederne og Rusland den grum-me og griske Landevejssøver. Nu

er det derimod Japan, der optræder som Erobrer, og Rusland, der er den fredelige Nybygger. Det skulde sam-mend ikke undre Verden, om Rus-land en skønne Dag blev taget under Armene af Magterne, fordi de for-ehver Pris vil undga de forhadte Japanere. Det er betegnende, at man i London i denne Tid er overordentlig livrig for at Moskva og Tokio kan bli-ve enige om Mandchuriet.

Kernen i hele Problemet er — Ud-viklingen af den kinesiske Østbane, der bliver finansieret af Kina og Rus-land i Føreling, men som Japanerne med rasende Begær krummer Fing-rene om. De har baade økonomiske og strategiske Grunde dertil, og de vil sætte den i Forbindelse med den mandchuriske Bane og de planlagte Linjer hen imod Amurfloeden og Transbaikalien.

Imens vil Millioner af taalmodige Kinesere, der kun har det ene Maal at rejse sig fra Aartusinders Slaveri og søge egen Jord og Ejendom, vandre ind i Mandchuriets endeløse Om-raade. Man kan næsten skimte det Tidspunkt, da Russerne og Japanerne vil blive trængt tilbage. Russerne hen imod Amurfloeden og Japanerne til den koreanske Grænse. Maaske vil der da rejse sig et nyt selvstændigt Mandchuri i Nordasien. Og maaske vil dette Land blive en mægtig Stødpude mellem Østen og Vesten, til Gavn for Verdensfreden.

Gregorius.

Føroya Løgting 1928.

28. august.

Lønrandin til arbeið-arar.

Javnaðarflokkurin hevur lagt inn á ting spurningin um at nora um rættindir arbeiðarans, særstakliga viðvíkjandi lónviðr-skiftum, nú soleiðis er borið í handið, at lóg er sett í gildi her á landi viðvíkjandi árbyrd-ir arbeiðarans.

P. M. Dam har málið fram. Greiddi hann frá, at í fremsta liðið í framburðsstarvinum her á landi er vert at taka spur-ingie upp um at gera hin ar-beiðandi so lítið fjotrada sum moguligt. Sum eitt lið í hesum frigeringurstarvi má brævið frá javnaðarmonnum skiljast.

Tað tellur mongur arbeiðarum torført og ólagligt óngantið at kunna sýggja, hvussu til stendur peningaliga sæð, teir hava als ikki atgongd til at vita hvussu stendur niður. Teir eru heilt ómeðvitandi um hvussu gongur, ætínd tað er vinningur ella tap í teirra parti. Tað er tí vert at taka eisini henda spurningin upp til umrøðu, ikki bert fyrí arbeiðarum, men eisini fyrí ar-beiðsgevararnar, tí eisini teir hava gott av at vita, hvussu stendur niður. Vit vita, hvussu tíðirnar herheima hava artað seg í seinru árum, her eru nógv krakkiní at vísa á sum dómir, har nógvir handilsmenn eru farnir av knóranum. Hetta mál, id her liggur frammi, hevur al-miklan týdning í bæði borið.

Allir vilja — í hvørjum falli er víst, at eingin torur at av-nokta tað — stevna hagar, at frígara og hjálpa einstaklinginum, og harvið landinum sum heild. Er tí vón til, at heiðraðu ting-menn ganga hesa tørvuliga leið at skipa hagar, at hvør einstak-ur skal vita, hvussu stendur niður eins og at roynd at gera hin einstaka, vinnandi mannin og kvinnuna meðvitandi og meðandsvarshavandi í øllum viðvíkjandi starvi teirra.

I hesi sök kann talast um bæði arbeiðara og fiskimann.

Á lögtingi eru millum aðrar tvinnar sakir, sum miða bein-

Vinduer, Døre og Lister.
 Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
 Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

leiðis ímóti eini tilfíkrari frigerð-ing, sum talan var um: Fersk-fiskasolusakin og henda við-víkjandi lónrandinani. — Hin fyrri er skipað soleiðis, at greitt borð skal vera til allar stóir, eins og at allir, id eru við í virkanini, skulu vera meðand-svarshavandi og meðvitandi um, hvussu gongur, líka ár odd í egg. Hetta gevur áræði og okir um ágrýtni — og til tess torvar, Sum nú er, her bert hin eini ábyrgðina og stórsta ágðan, um væl gongur. Men fellur hann — fella eisini allir teir, id hava verið við sum blindir makkar-ar, og hetta fallið er tungt, sum sagt. Henda sakin lá ikki bein-leiðis fyrí, men helt talarin, at vert var at nerta við hana av tí, at tankin í henni beindi á ta gangandi leiðina og var sum ein greiðandi faktor til kravið í tí fyrirliggjandi sök: um at fáa skil og greitt borð millum arbeiðar-an og fiskimannin óðrmeigin og keypmannin og reiðarin hinu-megin.

Hvat kann gerast við óskilið við lónrandinani? Folk kann ikki verðandi bert arbeiða fyrí at fáa uppá kladduna, id ofta gerst óvstór vegna óvitan um, hvussu til stendur. Og hetta forir við sær, at sjúkarakassagjald, skattur o. a. ikki kann galdast Eingin peningur eigist ella fest, og menn standa sum rættleysir. Hin skæligasti faktor ger seg galdandi: gáuloyvi og tænsa-loysi.

Lónin eigur at vera peningur, id so kann umsetast í mjøl og grin. Um so verður, gerst hús-haldið meiri óekonomiskt og fríttíllað. Við at vita, hvussu til stendur, vil fólk aftra seg at ganga longri, enn farandi er og neyðin drivur.

Tingið er farið undir at smiðja lógir viðvíkjandi arbeiðara og arbeiðsgevara. Eitt dómí er semingslógin, hennara dygdir skulu ikki umtalast. Tað er ikki annað enn rimuligt, at tingið tekur undir her, hvart tað ynskist, at lóg verður sett í gildi, sum tryggjar arbeiðaranum at fáa lón hvørja viku. Nevndin, id fier við hesa sök at gera, átti eisini at hugsa um, hvat id kann gerast fyrí at fiskimaðurin, id veiður á vári, sumri og heysti uttan at sýggja oyra fyrr enn óunkandi um fjóltíðir, kann fáa pening sín við soluna av veið-uni.

J. O. Joensen: Táid sam-anborið verður við lógina av 31. mars, um »Mægling í Arbejdsstridigheder«, so má tað sigast, at lónspurningurin sakn-ast í tí lógini. Annars vildi eg hildi tað verið betri hóskaði, at lónir verða átbettar friggja-dag, heldur enn Leygardag, kanska tað best hevði hóskað, at arbeiðsmenn finga sína lón um dogverðandi friggjadag. Eitt annað, sum eg vil minna á, nú málið skal fara í nevnd, er viðvíkjandi »entreprise-ar-beiðinum, har hevur tað verið ein galdandi regul, at maður, id stendur fyrí slíkum arbeiðum, ikki fier meira enn ¼ rindarar undir arbeiðinum, og tann sein-asti ¼ ikki verður goldin fyrr enn arbeiðið er liðugt og góð-kent. Táid soleiðis verður framfarið í slíkum arbeiðum, so skuldi ein kunna hildið, at her var ein slags garanti hjá teim monnum, id hövdu nakað til góðar at kunna fingið sitt av tí